

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET AL MEDI AMBIENT (PARCS, JARDINS I PLATGES)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 3 d'abril de 2024, el ciutadà va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què exposava el següent:

- Va contactar amb l'Ajuntament per conèixer els horaris dels lavabos públics del parc del Castell de l'Oreneta, ja que tenia previst anar-hi a passar el dia, visitar el trenet i menjar a les zones habilitades per fer pícnic.
- Va ser informat que els lavabos del parc només obrien els dies feiners, en horari de 8.00 a 15.00 hores.
- Considerava que aquest horari no s'adequava a les necessitats de les persones que visitaven el parc.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a l'**Institut Municipal de Parcs i Jardins** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

El dia 9 d'abril de 2024, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 14 de maig de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit dona resposta a les qüestions plantejades per la Sindicatura de Greuges.

CONSIDERACIONS

1. Antecedents

La manca de lavabos públics d'accés gratuït a la ciutadania de Barcelona i les persones que visiten la ciutat és un tema recurrent i que fa molts anys que està present.

L'any 2018, la Sindicatura de Greuges de Barcelona ja va fer un pronunciament respecte a aquesta problemàtica. A l'estudi fet per aquesta institució es va posar de manifest que, si bé des de l'any 2010 els diferents governs municipals han abordat el problema, el cert és que a hores d'ara no sembla que s'hi hagi donat una solució satisfactòria.

La darrera vegada que es va debatre aquesta situació va ser el mes de gener de l'any 2014, a la Comissió d'Hàbitat Urbà i Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona. Es va proposar que el Govern municipal garantís **l'accés i la senyalització** a la via pública de tots els lavabos públics de la ciutat, tant els de l'interior d'equipaments públics com els situats als parcs i jardins de la ciutat. Tanmateix, aquesta mesura no va arribar a aplicar-se.

2. Situació actual

En els darrers anys s'ha donat un cert impuls a la nostra ciutat per ampliar l'oferta de lavabos públics, sobretot de cara a millorar la qualitat de vida de les persones residents al districte de Ciutat Vella.

Aquest districte és un dels més afectats de la ciutat per la gran afluència de turisme, que, inevitablement, comporta un ús intensiu de l'espai públic, sovint amb actuacions incíviques. Les entitats veïnals del districte van reclamar solucions a l'Ajuntament davant el fet que moltes persones feien les seves necessitats fisiològiques a l'espai públic.

En aquest context, el consistori ha anat proveint el districte de lavabos públics fins a un total de 37 repartits pel territori. Durant la temporada d'estiu (de maig a setembre) s'hi afegeix un reforç de 7 cabines químiques.

A la pàgina web municipal <https://ajuntament.barcelona.cat/ciutatvella/ca/wc-publics> se'n pot consultar la ubicació.

Malauradament, aquest és l'únic mapa consultable al web municipal que indexa els lavabos públics de la ciutat. De la resta de districtes **no consta informació fàcilment accessible sobre on estan situats els lavabos públics** que poden ser utilitzats per la ciutadania en general.

Això no obstant, al servei de dades obertes de l'Ajuntament de Barcelona Open data BCN¹ es pot obtenir una llista de lavabos públics de la ciutat de Barcelona: en figuren 164, molts d'ubicats en equipaments municipals.

No sembla que hi hagi una regulació genèrica sobre l'ús d'aquests serveis. Tanmateix, volem posar de manifest que la informació que figura al paràgraf precedent no està reflectida de manera clara i intuïtiva al web municipal. Tampoc sembla que l'accés lliure a aquests lavabos públics estigui senyalitzat als equipaments municipals corresponents.

Tenim coneixement que l'any 2021 l'Ajuntament va descartar donar publicitat a la ubicació dels lavabos públics per evitar, deien, cues i també per prevenció. Davant aquesta negativa, amb la iniciativa de tres persones residents a la ciutat es va fer una petició al portal de transparència de l'Ajuntament. Amb la informació obtinguda van difondre a través de les xarxes un mapa interactiu on es podien geolocalitzar tant els lavabos que hi ha a l'espai públic com els dels equipaments de la ciutat.

Aquesta Sindicatura vol fer palès que **la no publicació d'aquesta informació per part de l'Ajuntament no s'adiu amb el principi de bona administració que ha d'inspirar totes les actuacions municipals**. El dret a una bona administració està íntimament lligat al dret a la informació, i és a l'Administració a qui correspon facilitar la informació dels serveis que pot oferir a la ciutadania de manera accessible i per tots els canals possibles.

Cal tenir en compte que tant l'exercici del dret d'accés a la informació com les noves tecnologies poden permetre a la ciutadania la publicació d'eines i dades que consideren que són d'interès general. Per això, si bé l'Administració ha de comptar necessàriament amb la participació de la ciutadania en els afers públics, **no és la ciutadania la que ha de substituir les mancances d'informació municipal**.

En aquest punt, semblaria lògic que perquè la ciutadania tingui una informació solvent i contrastada sigui el mateix Ajuntament el que tingui la iniciativa de dissenyar, informar

---

¹ https://opendata-ajuntament.barcelona.cat/data/ca/dataset?q=lavabos+publics&sort=fecha_publicacion+desc

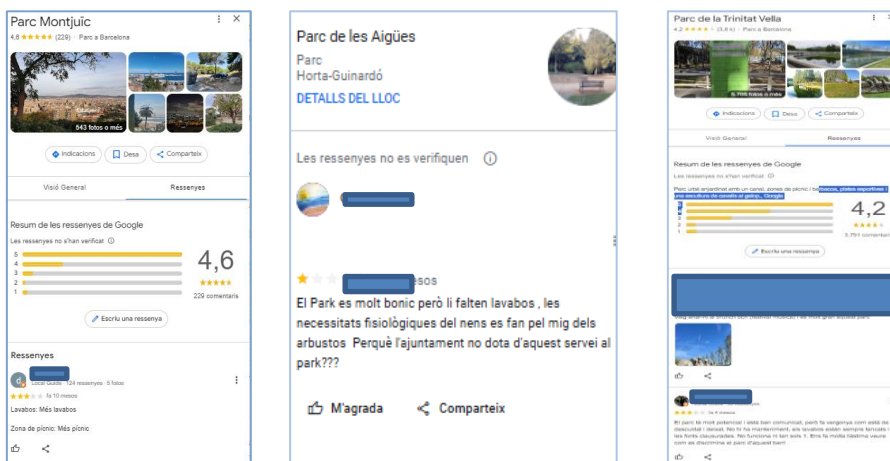
i publicar les dades referents al tema que ens ocupa, i que aquesta informació sigui accessible d'una manera fàcil, clara i transparent.

En tot cas, podem convenir que ampliar la disponibilitat de lavabos públics milloraria la qualitat de vida de totes les persones que viuen a la ciutat i la visiten, la qual cosa hauria de contribuir a minimitzar l'impacte de les actituds incíviques a l'espai públic.

3. El motiu de la queixa ciutadana

La queixa formulada pel ciutadà se centrava, bàsicament, en l'horari dels lavabos públics del parc del Castell de l'Oreneta, que els caps de setmana no estan oberts al públic.

Val a dir que, si es fa una consulta poc exhaustiva a les xarxes, aquest problema es posa de relleu en altres parcs de la ciutat. A tall d'exemple:

Diari *La Vanguardia*, 7/10/2024

Sin servicios públicos

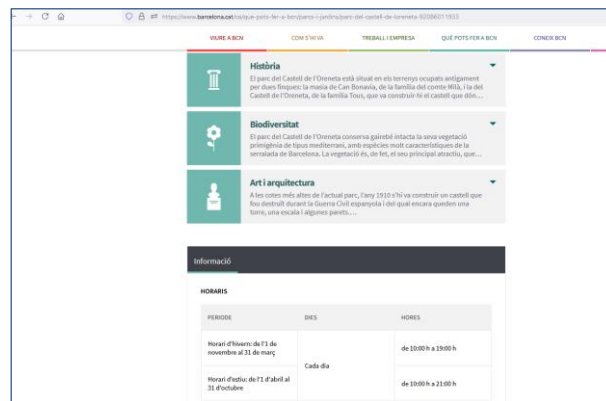
El domingo acudí a la celebración del cumpleaños de mi nieto, junto con sus amigos, en los jardines de Mossèn Cinto Verdagué en Montjuïc. El grupo de niños se lo pasaron genial respirando aire puro y corriendo por el parque. Pero la gente mayor, que había mucha en el parque, no encontró en todo el recinto un servicio público. Ni uno. No los había. ¿Cómo podemos tener parques públicos sin servicios? ¿Cómo pueden estar las personas cinco o seis horas sin servicios públicos?

La resposta de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins (en endavant, *IMPJ*) a aquesta qüestió és que els lavabos públics del parc del Castell de l'Oreneta estan oberts el dies laborables, de 8.00 a 15.00 hores, que és quan es disposa del servei de neteja. La brigada de jardineria del parc del Castell de l'Oreneta és l'encarregada d'obrir i tancar els lavabos en aquest horari.

Dins d'aquest horari, el servei que s'ocupa de la neteja dels centres de treball de Parcs i Jardins, contractat per l'IMPJ, és el que també s'encarrega de mantenir nets els lavabos del parc. Els caps de setmana i festius aquest servei no està contractat i no es poden garantir els mínims d'higiene necessaris per a aquest tipus d'instal·lació.

L'IMPJ informa que, fora dels dies i horaris esmentats, les persones usuàries del parc del Castell de l'Oreneta poden utilitzar els lavabos que hi ha al Centre Esportiu Municipal de Can Caralleu.

Aquesta Sindicatura ha constatat que, segons la pàgina web municipal, els horaris d'obertura i tancament del parc del Castell de l'Oreneta són els següents:

The screenshot shows a webpage with a navigation bar at the top containing 'VIURE A BCN', 'COM S'HA VIU', 'TREBALL I EMPRESA', 'QUÈ POTS FER A BCN', and 'CONÈIX BCN'. The main content area has three sections: 'Història', 'Biodiversitat', and 'Art i arquitectura'. Below these is an 'Informació' section with a sub-section for 'HORARIS'. The 'HORARIS' section contains a table with the following data:

PERÍODE	DIES	HORES
Horari d'hivern: de l'1 de novembre al 31 de març		de 10:00h a 18:00h
Horari d'estiu: de l'1 d'abril al 31 d'octubre	Cada dia	de 10:00h a 21:00h

Pel que fa a les característiques del parc, es diu que es tracta d'una gran zona forestal que connecta Barcelona amb la serra de Collserola. Es tracta d'una excursió en un bosc dins la ciutat, en el qual la intervenció municipal ha millorat la xarxa de camins i ha fet zones de descans i àrees per al joc infantil, la més gran amb taules de ping-pong. Un altre aspecte destacat són les zones de pícnic, especialment la que hi ha a la part més alta del parc.

Tanmateix, **no consta cap referència de l'existència de lavabos públics**, ni a la pàgina web del parc² ni, tampoc, a la pàgina web del plànol de la ciutat de Barcelona³.

Tenint en compte el que s'ha exposat a l'apartat segon d'aquesta resolució sobre la informació dels lavabos públics als equipaments municipals, la manca de senyalització per accedir a aquests serveis i la informació inexistente de la ubicació i els horaris

² <https://www.barcelona.cat/ca/que-pots-fer-a-bcn/parcs-i-jardins/parc-del-castell-de-l-oreneta-92086011933>

³ <https://geoportal.barcelona.cat/planolbcn/ca/guia/zoom/6/equip/92086011933/cat/C029/position/425567,4583451>

d'aquest servei al parc, **no sembla gaire prudent adreçar la ciutadania a utilitzar els serveis del CEM Can Caralleu quan aquesta informació no consta enlloc.**

4. El tancament dels lavabos en cap de setmana

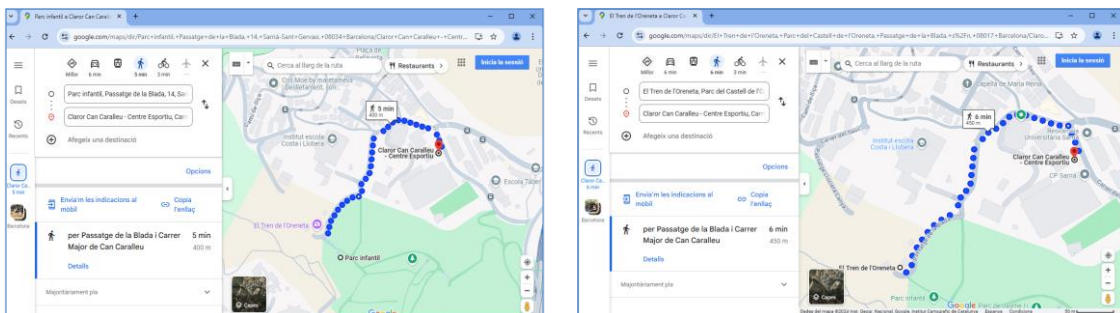
La raó exposada per l'IMPJ per justificar el tancament en cap de setmana dels lavabos públics al parc resulta difícilment justificable si tenim en consideració que majoritàriament la ciutadania visita els espais verds de la ciutat justament els caps de setmana i els dies festius.

Si bé és coherent que la neteja dels centres de treball s'hagi contractat en un horari de 8.00 a 15.00 hores, no ho és tant l'horari d'obertura (i neteja) dels lavabos públics als parcs, atès que, com hem dit, l'ús més intensiu es fa fora d'aquestes franges horàries.

Per això, aquesta Sindicatura entén que aquesta decisió és perjudicial per a la ciutadania que vol gaudir d'aquests espais. En aquest punt, semblaria convenient valorar la possibilitat que, sense necessitat de modificar les hores contractades, es poguessin establir uns horaris més adequats als usos del parc per possibilitar que durant el cap de setmana les persones usuàries tinguessin accés a aquest servei sense haver-se des desplaçar a un equipament municipal.

En aquesta institució som conscients que l'obertura dels lavabos públics en cap de setmana ha de garantir unes condicions mínimes d'higiene i salubritat, la qual cosa implicaria l'adopció de mesures de manteniment adequades. Suggestim, doncs, que quan es formalitzi un nou contracte es tingui en compte aquesta qüestió.

A més, cal assenyalar que de l'àrea de jocs infantils del parc al CEM de Can Caralleu hi ha una distància de cinc minuts caminant i una distància similar des del trenet que hi ha al parc.

És oportú assenyalar que aquests tipus d'instal·lacions públiques als parcs de la ciutat (també públics) poden tenir un grau d'utilització més alt per persones grans o infants,

que, en general, romanen més temps al parc i que aquest desplaçament pot representar un inconvenient que no es pot ignorar.

En un altre ordre de coses, no podem passar per alt que l'article 43 de l'Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana a l'espai públic de Barcelona **prohibeix, i posa sancions, a les persones que facin les necessitats fisiològiques** en qualsevol dels espais definits a l'article 3 de la mateixa ordenança, **entre els quals hi ha els parcs, jardins** i altres espais o zones verdes o forestals. En el mateix sentit s'expressa l'article 75.3.a de l'Ordenança de medi ambient.

En la neteja i manteniment dels espais públics el civisme hi té un paper fonamental. En tant que són espais de zones de convivència, també és responsabilitat de la ciutadania tenir-ne cura. Això no obstant, és evident que el manteniment i la neteja d'aquests espais correspon a l'Ajuntament.

En aquesta Sindicatura entenem que, amb la finalitat que la ciutadania s'impliqui en el respecte de les normes, correspon a l'Ajuntament garantir que aquestes normes puguin ser acomplertes i, per aquesta raó, cal establir i mantenir mesures preventives per millorar la convivència i la neteja de l'espai públic.

D'aquesta manera es minimitzarien les situacions d'infracció previstes per l'Ordenança de convivència amb les sancions corresponents.

5. Pla Natura 2021-2030

Per reforçar tot el que hem argumentat més amunt, volem fer una referència succinta al pla Natura Barcelona 2030. Es tracta de l'instrument estratègic i participat, que té la visió d'una ciutat de l'any 2050 amb una infraestructura verda funcional i ecològica, amb un verd equitatiu, accessible i connectat a la trama urbana i amb la xarxa verda metropolitana per maximitzar els serveis socials i ambientals, sobretot els de salut i adaptació al canvi climàtic.

Entre altres objectius, pretén fer créixer el coneixement, el gaudi i la cura de la natura urbana, i facilitar i promoure la implicació de la ciutadania en la seva conservació i millora. Una de les accions previstes per aconseguir els objectius del pla és impulsar **un paper actiu de la ciutadania en la promoció i conservació de la natura urbana en l'àmbit públic.**

Per tant, només podem insistir que, si l'Ajuntament vol aconseguir els seus objectius amb la complicitat de la ciutadania, ha d'actuar eficaçment i posar a la seva disposició la informació i els serveis necessaris per obtenir aquesta col·laboració.

I això, en opinió d'aquesta Sindicatura, s'hauria de fer des d'un enfocament integral que no s'estructuri, només, a través de mesures punitives, sinó que passi pels

compromisos recíprocs entre l'Administració i la ciutadania, que, sens dubte, contribuirà a millorar la qualitat de vida de les persones i la percepció d'una Administració que escolta i atén les demandes ciutadanes i que dona facilitats per poder gaudir d'uns espais verds de qualitat, nets i saludables.

Els **principis de bona administració i d'eficàcia** dels serveis públics es recullen a l'article 41 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, als articles 9.3 i 103 de la Constitució espanyola i a l'article 3 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, del règim jurídic del sector públic administratiu comú. Aquests drets impliquen disposar d'una administració que presti el màxim nombre de serveis amb els millors estàndards de qualitat, que respecti els drets i els interessos legítims de la ciutadania i que sigui capaç de resoldre els problemes d'una manera àgil i eficaç.

Així mateix, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, aprovada l'any 2000, esmenta, a l'article XXIII, amb referència a l'eficàcia dels serveis públics com a indicatiu d'una bona administració, que les autoritats locals han de garantir l'eficàcia dels serveis públics i la seva adaptació a les necessitats de les persones usuàries.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins no ha estat eficaç per garantir, els caps de setmana, uns serveis mínims d'higiene i salubritat al parc del Castell de l'Oreneta.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar a l'Institut Municipal de Parcs i Jardins** que s'adoptin les mesures necessàries per possibilitar l'ús dels lavabos públics en horari de cap de setmana.
- **Recomanar a l'Institut Municipal de Parcs i Jardins** que quan es formalitzi un nou contracte de neteja es valori una nova distribució horària d'obertura i manteniment dels lavabos públics dels parcs, tenint en compte els dies de més afluència.
- **Recomanar a l'Àrea d'Urbanisme, Transició Ecològica, Serveis Urbans i Habitatge** que es reguli l'ús dels lavabos públics de la ciutat.
- **Recomanar a l'Àrea d'Urbanisme, Transició Ecològica, Serveis Urbans i Habitatge** que es doni informació pública, clara i accessible dels lavabos públics a la ciutat i que s'instal·lin senyals indicatius de les ubicacions.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.